

12 Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσερχομένου τοῦ Ἰησοῦ εἰς τινα κώμην ἀπίντικσαν¹ αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστικσαν² πόρρωθεν³, 13 καὶ αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα⁴, ἐλέησον ἡμᾶς, 14 καὶ ἰδῶν⁵ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι **ιάθη**⁶, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν (= ἦταν) **Σαμαρείτης**. 17 **ἀποκριθεὶς**⁷ δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὐρέθησαν **ὑποστρέψαντες**⁸ **δοῦναι**⁹ δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ· **Ἀναστάς**¹⁰ πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ [= ἔχει σώσει, Πρkm. (σέσωκα) τοῦ ῥ. Γ.Φ. σψζω] σε.

19/1/2020, Λοκ. ιξ' 12-19
Θεραπεία των δέκα λεπρών

- ἀπίντικσαν**: γ' πληθυντικό πρόσωπο Ἰορ. (ἀπίντικσα) τοῦ ῥ. Γ.Φ. ἀπαντάω-ῶ (ἀντιμετωπίζω, ἔρχομαι εἰς ἀπάντησιν κάποιου· συναντῶ· συμβαίνω).
- ἔστικσαν**: γ' πληθ. πρόσωπο ἐνεργητ. Ἰορ. ῥ' (ἔστικν) ὡς μέσ., τοῦ ῥ. Γ.Φ. ἴστημι (στήνω, τοποθετῶ κάτι ὀρθίον)· Μ.Φ. ἴσταμαι (στέκομαι, εἶμαι ὀρθίος)· **παράγωγα**: στάσις, ἀνάστημα, σταθμός, στῆθος, στήμιμα, στήλη, σταυρός, ἴστος, σταθερός.
- πόρρωθεν**: ἐπίρρημα [πόρρω (μακριά) + θεν], μακρόθεν, ἀπό μακριά.
- ἐπιστάτα**: κλητική ἐνικού, τοῦ ἄρσ. γένους τοῦ ἐπιθέτου ὁ ἐπιστάτης (-θιλ. ἢ ἐπιστάτρια, καὶ ἐπιστάτισσα)· ὁ ἐπιστατῶν, ὁ ἐπιμελητής, ὁ ἀρχηγός· ἐπὶ θεοῦ= προστάτης· ἐκκλ.= διδάσκαλος.
- ιδῶν**: μετοχή ἄρσ. γένους Ἰορ. ῥ' (εἶδον) τοῦ ῥ. Γ.Φ. ὁράω-ῶ· ὁ ἰδῶν, ἢ ἰδοῦσα, τό ἰδόν· (γιά ἀρχικούς χρόνους βλ. 6^ο μάθημα).
- ιάθη**: γ' ἐνικό Παθ. Ἰορ. (ιάθην) τοῦ ῥ. Μ.Φ. (ἀποθετικό*¹ μέ ἐνεργητική διάθεση)· ἰάομαι - ῶμαι (ιατρεύω)· Ἔνεστ. ἰῶμαι, Πρτ. ἰῶμιν, Μελλ. ἰάσομαι, Παθ. Μελλ. ἰαθήσομαι, Ἰορ. ἰασάμην, Παθ. Ἰορ. ἰάθην, Πρkm. ἰαμα· **παράγωγα**: ἰατρός, ἰασις, ἰατός, ἀνιάτος.
- ἀποκριθεὶς**: μετοχή ἄρσ. γένους Παθ. Ἰορ. (ἀπεκριθην) τοῦ ῥ. Μ.Φ. ἀποκρίνομαι· σύνθετο: ἀπό+κρίνομαι· ὁ ἀποκριθεὶς, ἢ ἀποκριθεῖσα, τό ἀποκριθέν·
- ὑποστρέψαντες**: μετοχή ἄρσ. γένους Ἰορ. (ὑπέστρεψα) τοῦ ῥ. Γ.Φ. ὑποστρέφω· ὁ ὑποστρέψας*², ἢ ὑποστρέψασα, τό ὑποστρέψαν·
- δοῦναι**: ἀπαρέμφατο*³ Ἰορ. ῥ' (ἔδωκα) τοῦ ῥ. Γ.Φ. δίδωμι (δίδω, χαρίζω, ἐπιτρέπω)· Ἔνεστ. δίδωμι, Πρτ. ἐδίδουν, Μελλ. δώσω, Ἰορ. ἔδωκα, Πρkm. δέδωκα, Ὑπερσ. ἐδεδώκει· **παράγωγα**: δῶρον, προδοσία, δόσις, **φράσεις**: δοῦναι καὶ λαβεῖν.
- ἀναστάς**: μετοχή ἄρσ. γένους Ἰορ. ῥ' (ἀνέστην) τοῦ ῥ. Γ.Φ. ἀνίστημι· ὁ ἀναστάς, ἢ ἀναστάσα, τό ἀναστάν.

*1 **ἀποθετικά**: ὀνομάζονται τὰ ῥήματα ποῦ δέν ἔχουν ἐνεργητική φωνή.

*2 **ὑποστρέψας**: οἱ μετοχές ἔχουν τρία (3) γένη, κλίνονται ὅπως τὰ ἐπίθετα· ἐδῶ ὀνομαστική πληθυντικοῦ.

*3 **ἀπαρέμφατο**: τύπος τοῦ ῥ., δέν φανερώνει πρόσωπο.

Τά ἐκ παραδρομῆς λάθη, 6^ο μάθημα: **παραδόθηκε** (ἀντί 'παραδώθηκε'), **πληρώομαι-οῦμαι** (ἀντί 'πληρώομαι-οῦμαι, ἔλλεμμα (ἀντί 'ἔλλεμμα)').

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γερασίμου Ἰλισίων

Διαδικτυακά μαθήματα γιά τήν κατανόηση
τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσας

«Ἀπό τήν ἐποχή ποῦ μίλησε ὁ Ὅμηρος ὡς τά σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαίνουμε καί τραγουδοῦμε μέ τήν ἴδια γλώσσα», Γιώργος Σεφέρης

βηλός [(ὁ), βαθμίδα, κατώφλι] → βέβηλος (ἔξω ἀπό τό κατώφλι· γιά τόπο: ὁ μὴ ἱερός, ὅπου μπορεῖ κάποιος νά πατήσει· γιά πρόσωπο: ἀσεβής), βεβηλώνω (μυαίνω, μολύνω)

βριθώ (εἶμαι βεβαρυμένος· εἶμαι πλήρης· μπρ.: εἶμαι βαρύν, ἰσχυρός, ἐπικρατῶ) → ἐμβριθής (βαρύν, συμπαγής· μπρ.: αὐτός ποῦ ἔχει βαρύτητα, ἐμπεριστατωμένος), ἐμβριθία (βαθίνωια, σοβαρότητα)

βύρσα [(ῆ), δορά, δέρμα, τομάρι] → βυρσοδεψία (ἡ τέχνη τῆς κατεργασίας δερμάτων)

βύω [(Μελλ.: βύσω), πληρῶ, γεμίζω] → βύσμα (πῶμα, τάπα, βούλωμα)

βυσσός [(ὁ), βυθός, τό βάθος (τῆς θαλάσσης)] → βυσσοδομεύω καί βυσσοδομῶ (οἰκοδομῶ στό βυθό, κρύπτω κάτι στό βάθος τῆς καρδιάς μου, ἐνδομύχως διανοοῦμαι κάτι κακό)

Ὅμηρικό Λεξικό Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, ἐκδ. 1888

ὀράω-ῶ, (Μ.Φ. ὀρώμαι)

ρίζα -For-, -Fid-, -όπ-

παράγωγα:

ὄψις, ὀπή, ὄμμα (=ὀφθαλμός), ὄρασις, εἶδος, ἰδέα, κάτοπτρον, ὑποπτος, ὀπτός (=ὄρατός, ἀπό τό ὀράω-ῶ· διάφορο τοῦ ὀπτός= ψημένος, ἀπό τό ὀπτῶ-ῶ= ψήνω)..

κρίνω, (Μ.Φ. κρίνομαι)

θέμα -κρι-

παράγωγα:

κριτήριον, κριτής, κρίσις, κρίμα, ἔγκριτος, προκρίνω (κρίνω ἐκ τῶν προτέρων· προτιμῶ κάποιον ἀντί κάποιου ἄλλου), ἀποκρίνομαι (Μεσ.: δίδω ἀπόκρισιν· Παθ.: ἀποχωρίζομαι)..

Ποιές ἀπό τίς λέξεις τῆς στήλης Β' ἔχουν ἐτυμολογική συγγένεια/κοινή ρίζα με τίς λέξεις τῆς στήλης Α'; Κυκλώστε τίς σωστές.

A'	B'
ἴστημι	στηρίζω, σταθερός, στάθμη, στήχος, στάσιμος, στατήρ (=νόμισμα), στιβάδα, ἐπιστάτης, ἰστορία, εὐσταθής, προστασία, σταδιοδρομία
ὀρῶ	ὄρασις, ἀόρατος, προορατικός, ἐπόπτης, αὐτόπτης, ὀπαδός, μέτωπον, ὄψις, ὄψιμος, ὀψοποῖος, περιωπή, εἶδωλον, φρουρός, ὄρα

www.agios-gerasimos.gr

Αθήνα 2019

ΜΑΘΗΜΑ 7ο
Πρώτη (α') και δευτέρα (β') κλίση ουσιαστικῶν

α. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ α' ΚΛΙΣΗΣ

Κατά τήν α' κλίση κλίνονται ὀνόματα (ἀσυναίρετα καὶ συνηρημένα) γένους*:

- * ἄρσενικοῦ σέ -ας ἢ -ης καὶ
- * θηλυκοῦ σέ -α ἢ -η.

α. Ἀσυναίρετα οὐσιαστικά α' κλίσης.

Ἄρσενικό			Θηλυκό			
Ἐνικός ἀριθμός						
Ὀν.	ὁ	νεανί-ας	εὐρετ-ής	ἡ	φρουρ-ά	βοτάν-η
Γεν.	τοῦ	νεανί-ου	εὐρετ-οῦ	τῆς	φρουρ-ᾶς	βοτάν-ης
Δοτ.	τῷ	νεανί-α	εὐρετ-ῆ	τῆ	φρουρ-ᾶ	βοτάν-η
Αἰτ.	τόν	νεανί-αν	εὐρετ-ῆν	τήν	φρουρ-άν	βοτάν-ην
Κλ.	(ὦ)	νεανί-α	εὐρετ-ά (-ᾶ)	(ὦ)	φρουρ-ά	βοτάν-η

Πληθυντικός ἀριθμός						
Ὀν.	οἱ	νεανί-αι	εὐρετ-αῖ	αἱ	φρουρ-αῖ	βοτάν-αι
Γεν.	τῶν	νεανι-ῶν	εὐρετ-ῶν	τῶν	φρουρ-ῶν	βοταν-ῶν
Δοτ.	τοῖς	νεανί-αις	εὐρετ-αῖς	ταῖς	φρουρ-αῖς	βοτάν-αις
Αἰτ.	τούς	νεανί-ας	εὐρετ-άς	τάς	φρουρ-άς	βοτάν-ας
Κλ.	(ὦ)	νεανί-αι	εὐρετ-αῖ	(ὦ)	φρουρ-αῖ	βοτάν-αι

Ἄρσενικό			Θηλυκό			
Ἐνικός ἀριθμός						
Ὀν.	ὁ	Ἄτρειδ-ης		ἡ	μάχαιρ-α	μέλισσ-α
Γεν.	τοῦ	Ἄτρειδ-ου		τῆς	μαχαίρ-ας	μελίσσ-ης
Δοτ.	τῷ	Ἄτρειδ-η		τῆ	μαχαίρ-α	μελίσσ-η
Αἰτ.	τόν	Ἄτρειδ-ην		τήν	μάχαιρ-αν	μέλισσ-αν
Κλ.	(ὦ)	Ἄτρειδ-η		(ὦ)	μάχαιρ-α	μέλισσ-α

Πληθυντικός ἀριθμός						
Ὀν.	οἱ	Ἄτρειδ-αι		αἱ	μάχαιρ-αι	μέλισσ-αι
Γεν.	τῶν	Ἄτρειδ-ῶν		τῶν	μαχαιρ-ῶν	μελίσσ-ῶν
Δοτ.	τοῖς	Ἄτρειδ-αις		ταῖς	μαχαίρ-αις	μελίσσ-αις
Αἰτ.	τούς	Ἄτρειδ-ας		τάς	μαχαίρ-ας	μελίσσ-ας
Κλ.	(ὦ)	Ἄτρειδ-αι		(ὦ)	μάχαιρ-αι	μέλισσ-αι

* Ἡ α' κλίση δέν ἔχει οὐδέτερα

→ Συνοπτικός πίνακας καταλήξεων α' κλίσης:

	Ἄρσενικό -ας, -ης		Θηλυκό -α, -η	
	π.χ.: νεανίας,	εὐρετής	π.χ.: μέλισσα,	βοτάνη
	Ἐνικός			
Ὀν.	-ᾶς	-ης	-ᾶ	-η
Γεν.	-ου	-ου	-ας (-ης)	-ης
Δοτ.	-α	-η	-α (-η)	-η
Αἰτ.	-ᾶν	-ην	-αν (ᾶ)	-ην
Κλ.	-ᾶ	-η / (-ᾶ)	-α (ᾶ)	-η
	Πληθυντικός			
Ὀν.	-αι		-αι	
Γεν.	-ῶν		-ῶν	
Δοτ.	-αῖς		-αῖς	
Αἰτ.	-ᾶς		-ᾶς	
Κλ.	-αι		-αι	

→ Παρατηρήσεις

Στά ἄρσενικά:

- 1) Ἡ κατάληξη -ας εἶναι πάντοτε μακρόχρονη (-ᾶς)
- 2) Ἡ κατάληξη -αν στήν αἰτιατική εἶναι πάντοτε μακρόχρονη (-ᾶν)
- 3) Ἡ κατάληξη -α στήν κλητική εἶναι μακρόχρονη (ᾶ)
Ἐξαιροῦνται: ἄρσενικά σέ -ης, πού φτιάχνουν κατάληξη κλητικῆς σέ -α-βραχύχρονο (ᾶ), π.χ. ὁ στρατιώτης → ὁ στρατιώτα
- 4) Ἡ κλητική ἄρσενικῶν σέ -ης σχηματίζεται κανονικά σέ -η.
Ἐξαιροῦνται καὶ σχηματίζουν σέ -ᾶ τὰ ἐξῆς:
 α) Ἐθνικά ὀνόματα: π.χ. (ὦ) Πέρσᾶ, (ὦ) Σκύθᾶ,
 β) ὅσα λήγουν σε-της: π.χ. στρατιώτης → στρατιώτα
 γ) τὰ σύνθετα μέ β' συνθετικό σέ -άρχης, -μέτρης, -τριβης, -πώλης, -ώνης, -λάτρης:
 π.χ. γυμνασιάρχα, γεωμέτρα, παιδοτριβα, βιβλιοπῶλα, τελῶνα

Στά θηλυκά:

- 5) Ἡ κατάληξη -α στήν αἰτιατική καὶ κλητική εἶναι ὅτι καὶ στήν ὀνομαστική (εἶτε βραχύχρονη εἶτε μακρόχρονη)
- 6) Στήν ὀνομαστική ἐνικοῦ θηλυκῶν σέ -α:
 i) ἂν προηγείται σύμφωνο (ἐκτός ρ), τὸ -α λέγεται μὴ καθαρό καὶ εἶναι **βραχύχρονο**.
 Τότε στή γενική + δοτική ἐνικοῦ τρέπεται σέ -η, π.χ.: ἡ Τραπέζα → τῆς Τραπέζης, τῇ Τραπέζῃ
 ii) ἂν προηγείται φωνήεν ἢ ρ, τὸ -α λέγεται καθαρό καὶ εἶναι **μακρόχρονο**, π.χ.: ἡ πολιτεία, τῆς πολιτείας - ἡ ὥρᾶ, τῆς ὥρας.
Ἐξαιρέση: εἶναι βραχὺ ἔστω κι ἂν προηγείται φωνήεν:
 α) στά προπαροξύτονα π.χ.: βοήθεια, ἀλήθεια
 β) στά 6 δυσύλλαβα σε -ρα: π.χ.: σφαῖρα, σπείρα, σφῦρα, πείρα, πῶρα, μοῖρα καὶ στά: γαῖα, γραῖα, μαῖα, μῦα
- 7) Στά θηλυκά α' κλίσης τὸ -α τῆς κατάληξης εἶναι:
 i) **βραχύχρονο** α) στά τονιζόμενα στήν προπαραλήγουσα καὶ στά κοινὰ σέ:
 -δα -θα -λα -μα -ρα [π.χ.: ἄρδα (=ἄρδευση), σφαῖρα, σφῦρα, σπείρα, πείρα, πῶρα, μοῖρα]
 β) στά κύρια σέ -λλα -ρρα, π.χ.: Χρῦσιλλα, Μύρρα
 γ) σέ ὅσα λήγουν σέ: -να, -ζα, -ξα, -ψα, -σα, -σα, -τα, -ττα (δίψα, βασιλίσα)
 ii) **μακρόχρονο** α) στά τονιζόμενα στήν παραλήγουσα καὶ στά κύρια σε:
 -δα -θα -λα -μα -ρα, π.χ.: Ὑδρᾶ, Ληδᾶ,
 β) στά ὀνόματα σέ -ρα, π.χ.: πλευρά
Ἐξαιροῦνται: σπείρα, πείρα, σφῦρα, σφαῖρα, μοῖρα, πῶρα
 γ) στά ὀξύτονα καὶ παροξύτονα σέ: -αα, -ια, -να, -εα, -οα (θεά, στοά)
- 8) Ἡ κατάληξη -α σέ ἄρσενικά καὶ θηλυκά εἶναι πάντοτε μακρόχρονη (-ᾶ)
- 9) Ἡ Γενική Πληθυντικοῦ τονίζεται στή λήγουσα καὶ παίρνει περισπωμένη (μακρόχρονη λήγουσα γενικῆς καὶ δοτικῆς τονιζόμενη περισπᾶται).

